

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 615
van **FREYA SAEYS**
datum: 30 april 2015

aan **JO VANDEURZEN**
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Ouderenzorg - Mantelzorgverenigingen

Het Woonzorgdecreet voorziet in de erkenning en subsidiëring van mantelzorgverenigingen die als opdracht hebben de gebruikers en hun mantelzorgers te ondersteunen en hun gemeenschappelijke belangen te onderkennen en te behartigen. Inmiddels werden zes mantelzorgverenigingen erkend.

Een inspectierapport van 2012 leert dat de verenigingen 202.690 leden hebben ofschoon één vereniging haar aantal leden niet kende en alleen maar gebruikers van woonzorgcentra heeft opgegeven. Uit onderzoek van de Studiedienst van de Vlaamse Regering in 2010 bleek dat er in Vlaanderen zo'n 885.000 mantelzorgers zouden zijn. Dat betekent dat ongeveer een op de vier mantelzorgers lid is van een mantelzorgvereniging.

Alle verenigingen hebben volgens dat rapport minstens 4000 leden, maar het lidmaatschap kon niet altijd worden aangetoond en het was ook niet altijd duidelijk dat het lidmaatschap een bewuste keuze was dan wel het gevolg van het lidmaatschap van een "verwante" organisatie, zijnde lidmaatschap van een ziekenfonds of een ouderenvereniging.

De mantelzorgverenigingen ondervinden volgens het rapport bij de informatieve bijeenkomsten, maar ook bij de andere activiteiten, problemen om de normen te behalen en dit zowel in een aantal Vlaamse provincies als in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Vooral in dat Brusselse Hoofdstedelijke Gewest lijken meerdere verenigingen het moeilijk te hebben om de norm te halen.

1. Kan inmiddels elke vereniging van mantelzorgers het aantal leden correct opgeven?
2. Werden inmiddels maatregelen genomen opdat het lidmaatschap van een mantelzorgvereniging wel degelijk een bewuste keuze is en niet automatisch voortvloeit uit het loutere feit dat men lid is van de "aanverwante" organisatie, met name het ziekenfonds?
3. In welke mate hing op het moment van de inspectie het lidmaatschap af van de aanhorigheid van de zorgbehoevende bij een ziekenfonds? Indien beide gekoppeld zijn, hoe worden mantelzorgers bereikt die niet van hetzelfde ziekenfonds lid zijn als de zorgbehoevende?

4. Gaan mantelzorgverenigingen actief op zoek naar mantelzorgers? Zo ja, hoe doen zij dat? Zo neen, hoe vinden zij hun leden? Welke bronnen worden gebruikt om die mantelzorgers te hanteren en wie levert deze informatie aan?
5. Wat is het aantal leden dat wordt bereikt in functie van de opdrachten van de verenigingen van mantelzorgers, opgesplitst per opdracht?
6. Heel wat verenigingen blijken moeite te hebben om bij informatievergaderingen en andere activiteiten de norm te halen.

In welke mate werd de norm niet gehaald? Wordt nagegaan in welke mate activiteiten aangepast zijn aan het doelpubliek? Bijvoorbeeld, om deel te nemen aan een activiteit moet de mantelzorger zijn zorgbehoevende achterlaten. Wordt ook gezorgd dat er oppas is voor de zorgbehoevende of worden aan de mantelzorgers mogelijke oplossingen aangereikt? Is de mantelzorger zelf voldoende mobiel?

7. Organiseren verenigingen van mantelzorgers voor hun leden vormingen op het vlak van psycho-educatie, het toedienen van bepaalde zorgen (vb. hoe til ik een oudere op zonder mijn rug over te belasten)?
8. In welke mate lopen de opdrachten van de verenigingen voor mantelzorgers gelijk met die van de ziekenfondsen op het vlak van het verspreiden van informatie?
9. Hoeveel subsidies ontving elk van de zes mantelzorgverenigingen?

ANTWOORD

op vraag nr. 615 van 30 april 2015

van **FREYA SAEYS**

Het rapport waarnaar verwezen wordt betreft een samenvattend rapport van Zorginspectie over de inspecties die zij uitvoerden in 2012 bij de verenigingen voor gebruikers en mantelzorgers. Deze verenigingen werden in 2012 voor het eerst geïnspecteerd sinds hun oprichting na het van kracht worden van het Decreet van 14 juli 1998 houdende de erkenning en de subsidiëring van verenigingen en welzijnsvoorzieningen in de thuiszorg. In opvolging van deze inspectieronde werd aan de verenigingen gevraagd om de vastgestelde tekorten op de erkenningsnormen te remediëren. Hierbij diende elke vereniging een remediëringsplan over te maken aan het Agentschap Zorg en Gezondheid. Van één vereniging werd de erkenning ingetrokken en de werking stopgezet. De vrijgekomen plaats in de programmatie is inmiddels ingenomen door een andere vereniging. Er zijn vandaag dus nog steeds 6 organisaties erkend als vereniging voor gebruikers en mantelzorgers, waarmee de programmatie volledig ingevuld is. Via de remediëringsplannen en jaarverslagen die de verenigingen dienen te bezorgen aan het Agentschap, kon worden nagegaan hoe de vastgestelde tekorten werden opgelost.

- 1-2. Zowel gebruikers (zorgbehoevenden) als mantelzorgers kunnen zich aansluiten bij een vereniging van gebruikers en mantelzorgers. Niet alle leden van deze verenigingen kunnen dus beschouwd worden als mantelzorgers.

Tijdens de inspecties werd vastgesteld dat sommige verenigingen een aantal zorggebruikers, zoals bijvoorbeeld gebruikers met een zwaar zorgprofiel, automatisch als leden van hun vereniging beschouwden. De betreffende verenigingen werden met aandrang verzocht om hun ledenbestand te actualiseren, zodat het enkel personen bevat die er bewust voor kozen om lid te zijn van de vereniging. Deze actualisatie leidde bij sommige verenigingen tot een (tijdelijke) daling van het ledenbestand. Volgens de meest recente jaarverslagen waren in 2013 319.157 personen lid van één van de 6 verenigingen voor gebruikers en mantelzorgers.

3. We hebben geen zicht in hoeverre, op het moment van de inspectie, het lidmaatschap van een mantelzorger samenging met het lidmaatschap van een ziekenfonds waarbij de respectievelijke zorgbehoevende aangesloten is. In ieder geval is elke gebruiker of mantelzorger vrij om zich aan te sluiten bij de vereniging van zijn of haar keuze. Volgens de algemene werkingsprincipes die het Woonzorgdecreet voorschrijft, dienen deze verenigingen de toegankelijkheid te waarborgen zonder discriminatie op grond van ideologische, godsdienstige en filosofische overtuiging of lidmaatschap.
4. De inspectieronde in 2012 wees uit dat de verenigingen op verschillende manieren leden werven. Veel gebruikte kanalen zijn de websites van de verenigingen, de ledenbladen, folders, deelname aan evenementen (bv. Thuiszorgbeurs), informatieve activiteiten en plaatselijke pers. Drie verenigingen trachten leden te werven via het ledenblad of de kantoren van de verwante mutualiteit, of via verwante diensten voor gezinszorg. Eén vereniging bezorgt zijn folders ook aan lokale dienstencentra.

5. In de jaarverslagen van de verenigingen wordt telkens een overzicht gegeven van alle initiatieven en activiteiten die georganiseerd werden voor mantelzorgers en gebruikers. Sommige verenigingen vermelden hierbij ook het aantal deelnemers aan deze activiteiten. Dit is echter niet het geval voor alle verenigingen of activiteiten. Er zijn geen geaggregeerde gegevens beschikbaar over het totale aantal leden dat per opdracht wordt bereikt.
6. Uit de inspecties bleek dat de verenigingen vooral moeite hadden om minstens 2 informatieve activiteiten te organiseren in Brussel, aangezien de groep van potentieel geïnteresseerden daar kleiner is. De verenigingen hebben ook beduidend minder leden in Brussel. In 2010 slaagden 3 verenigingen er niet in om 2 informatieve activiteiten te organiseren in Brussel. Voor 2011 gaat het over 2 verenigingen. In 2010 slaagden 2 verenigingen er niet in om 2 informatieve activiteiten te organiseren in Antwerpen. In 2011 gold dat voor 1 vereniging. Eén vereniging kon in 2010 evenmin voldoende activiteiten organiseren in de provincies Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant. Er wordt van de verenigingen verwacht dat zij activiteiten organiseren die aansluiten bij de behoeften en interesses van hun leden, zodat ook de opkomst voor deze activiteiten voldoende groot is. Daarenboven dienen de verenigingen, net als alle andere voorzieningen, de algemene werkingsprincipes die het Woonzorgdecreet voorschrijft in acht te nemen. Er wordt dus verwacht dat zij de toegankelijkheid van hun aanbod waarborgen en dat hun activiteiten aangepast zijn aan de behoeften en mobiliteit van hun doelpubliek (makkelijk bereikbare locatie, opvangmogelijkheden, ...).

Zoals in de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is opgenomen willen we de werking van de verenigingen van gebruikers en mantelzorgers optimaliseren.

Op basis van lopend onderzoek, visievorming en gesignaleerde noden uit onder andere de inspectieverslagen zullen we hiervoor in overleg treden met de verenigingen, en gebruikers.

7. De verenigingen zijn opgenomen in het transitieplan dementiekundige basiszorg in het natuurlijk thuismilieu. Ze zijn geappelleerd om hun initiatieven af te stemmen met het aanbod van psycho-educatie voor mantelzorgers van personen met dementie
De eerste workshops psycho-educatie vonden plaats eind 2014. Verwacht wordt dat deze workshops in toenemende mate een plaats zullen krijgen in het aanbod aan vormingsactiviteiten van de verenigingen. Daarnaast bieden de verenigingen reeds een gevarieerd aanbod aan vormingsactiviteiten: hef- en tiltechnieken, vroegtijdige zorgplanning, valpreventie, diabetes, dementie, ...
8. Zowel de verenigingen voor gebruikers en mantelzorgers als de diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen dienen gebruikers en mantelzorgers te informeren over hun rechten of het aanbod aan zorg en ondersteuning. Er is echter een belangrijk verschil inzake doelgroep; daar waar de verenigingen zich in het algemeen richten tot alle gebruikers en mantelzorgers, dienen de diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen een bijzondere aandacht te besteden aan de meest kwetsbare gebruikers (personen met een beperkte zelfredzaamheid, een beperkt inkomen, zonder sociaal netwerk, ...).
9. Voor zowel 2014 als 2015 werd voor elke vereniging € 101.737,06 vastgelegd.